

משנה תורה הלכות בית הבחירה - פרק ו

קדושת ארץ ישראל מול קדושת ירושלים

ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה (=דוד) קידשה לעתיד לבוא, ובקדושת שאר ארץ ישראל לעניין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קידשה (=יהושע) לעתיד לבוא? לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר (ויקרא כו, לא): "וַיְהִי־שְׁמוֹתַי אֶת־מִקְדָּשֶׁיכֶם", ואמרו חכמים (מגילה כח, א): "אף על פי ששוממין - בקדושתן הן עומדים". אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כיבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם - בטל הכיבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית, שהרי אינה מן ארץ ישראל. וכיון שעלה עזרא וקידשה, לא קידשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה. ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה - הוא מקודש היום, ואף על פי שנלקח הארץ ממנו. וחייב בשביעית ובמעשרות על הדרך שביארנו בהלכות תרומה.

משנה תורה הלכות שגגות פרק יג

רק בני ארץ ישראל קרואים קהל

והסנהדרין¹² עצמן שעשו בהוראתן אינן מצטרפין לרוב הקהל, עד שיהיו הרוב שעשו חוץ מן הסנהדרין. עשו רוב אנשי ארץ ישראל על פיהם, אף על פי שאלו העושים שבט אחד, וכן אם עשו רוב השבטים אף על פי שהן מיעוט הקהל, בית דין חייבים והעושים פטורין. כיצד? היו יושבי ארץ ישראל שש מאות אלף ואחד, והיו העושים בהוראת בית דין שלש מאות אלף ואחד והרי כולן בני יהודה בלבד, או שהיו העושים בני שבעה שבטים כולן אף על פי שיש בהן מאה אלף, הרי בית דין חייבין וכל העושים על פיהם פטורין. ואין משגיחין על יושבי חוצה לארץ שאין קרוי קהל אלא בני ארץ ישראל.

הערות - ילמד ענוים דרכו

12 הקדמה: בתורה מבואר שכאשר בית דין הגדול טעה והורה הוראה לציבור בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, אם רוב הציבור עשו על פי הוראתם - אין היחידים מביאים חטאת על שגגתם, אלא בית הדין מביאים "פר העלם דבר של ציבור". הרמב"ם כאן מבאר מהי ההגדרה של "רוב הציבור".

מסלול 1: יום ב, יד סיון
מסלול 2: יום ג, יד סיון
מסלול 3: יום ד, יג סיון
מסלול 4: יום ה, יב סיון

משנה תורה הלכות סנהדרין פרק ד

הסמיכה רק בארץ ישראל

אין קרוי "אלהים" אלא בית דין שנשמך בארץ ישראל בלבד, והם האנשים החכמים הראויין לדון שבדקו אותן בית דין של ארץ ישראל ומינו אותם וסמכו אותן.

בראשונה היה כל מי שנשמך סומך לתלמידיו, וחכמים חלקו כבוד להלל הזקן והתקינו שלא יהא אדם נשמך אלא ברשות הנשיא, ושלא יהא הנשיא סומך אלא אם כן היה אב בית דין עמו, ושלא יהיה אב בית דין סומך אלא אם כן היה הנשיא עמו, אבל שאר החבורה יש לכל אחד מהם לסמוך ברשות הנשיא, והוא שיהיו שניים עמו, שאין סמיכה פחות משלושה.

אין סומכין זקנים בחוצה לארץ ואף על פי שאלו הסומכין נסמכו בארץ ישראל. אפילו היו הסומכין בארץ והנסמך חוצה לארץ אין סומכין, ואין צריך לומר אם היו הסומכין בחוצה לארץ והנסמך בארץ. היו שניהם בארץ סומכין אותו אף על פי שאינו עם הסמוכים במקום אחד, אלא שולחין לו או כותבין לו שהוא סמוך ונותנין לו רשות לדון דיני קנסות הואיל ושניהם בארץ, וכל ארץ ישראל שהחזיק בה עולי מצרים ראויה לסמיכה.

ספר המצוות לרמב"ם מצוות עשה קנג

כל קידוש המועדות על ידי יהודי ארץ ישראל

המצווה הקנ"ג היא שציוונו ית' לקדש חודשים ולחשב חודשים ושנים. וזו היא מצוות קידוש החודש. והוא אמרו יתעלה (שמות יב, ב): "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֻדְשִׁים" ובא הפירוש (רה"ש כד, א): "עדות זו תהא מסורה לכם". כלומר שמצווה זו אינה מסורה לכל איש ואיש, כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי עד כשתיראה לכל איש ואיש הלבנה שיקבע היום ההוא ראש חודש או ימנה מניין תוריי ויקבע ראש חודש או יעיין איחור האביב וזולתו ממה שראוי להסתכל בו ויוסיף חודש, אבל מצווה זו לא יעשה אותה לעולם זולת בית דין הגדול לבד ובארץ ישראל לבד. ולכן בטלה הראייה אצלנו היום בהעדר בית דין הגדול, כמו שבטלה הקרבת הקרבנות בהעדר המקדש. ובזה יטעו המינין הנקראים בכאן במזרח "קראין". וזה הוא שורש גם כן שלא יודו בו גם כן זולתנו מכלל הרבנים והולכים עמהם באפלה חשכה¹³.

הערות - ילמד ענוים דרכו

13 הרמב"ם כאן חולק על רס"ג וסיעתו, שסברו שאין מצווה לקדש על פי הראייה אלא בחשבון בלבד. הרמב"ם סובר שהמצווה היא לקדש על פי הראייה דווקא והיום אנו מקדשים על פי חשבון רק מפני

מסלול 1: יום ב, יד סיון	מסלול 3: יום ד, יג סיון
מסלול 2: יום ג, יד סיון	מסלול 4: יום ה, יב סיון

ודע שהחשבון הזה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי החודשים והמועדים, אי אפשר לעשותו אלא בארץ ישראל לבד. אלא בעת הצורך ובהעדר החכמים מארץ ישראל אז אפשר לבית דין הסמוך בארץ ישראל שיעבר השנים ויקבע חודשים בחוצה לארץ, כמו שעשה רבי עקיבא כמו שהתבאר בתלמוד (ברכות סג, א; יבמות קכב, א). ובזה קושי גדול חזק. והידוע תמיד שבית דין הגדול אמנם היה בארץ ישראל והם יקבעו חודשים ויעברו שנים בפנים המקובלים אצלם ובקיבוצם גם כן.

ובכאן שורש גדול מאד משורשי האמונה לא ידעהו ולא יתבונן במקומו אלא מי שדעתו עמוקה. וזה שהיותנו היום בחוצה לארץ מונים במלאכת העיבור שבידינו ואומרים שזה היום ראש חודש וזה היום יום טוב - לא מפני חשבוננו נקבעו יום טוב בשום פנים, אלא מפני שבית דין הגדול שבארץ ישראל כבר קבעוהו זה היום ראש חודש או יום טוב. ומפני אומנם שזה היום ראש חודש או יום טוב - יהיה ראש חודש או יום טוב, בין שהיתה פעולתם זאת בחשבון או בראייה... ואנחנו אמנם נחשב היום כדי שנדע היום שקבעו הם - רוצה לומר בני ארץ ישראל - בו ראש חודש, כי במלאכה הזאת בעצמה מונין וקובעין היום, לא בראייה. ועל קביעתם נסמוך. לא על חשבוננו. אבל חשבוננו הוא לגלוי מילתא. והבן זה מאוד.

ואני אוסיף לך ביאור: אילו אפשר דרך משל, שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל - חלילה לאל מעשות זאת כי הוא הבטיח שלא ימחה אותות האומה מכל וכל - ולא יהיה שם בית דין ולא יהיה בחוצה לארץ בית דין שנסמך בארץ, הנה חשבוננו זה לא יועילנו אז כלום בשום פנים. לפי שאין לנו רשות שנחשב בחוצה לארץ ונעבר שנים ונקבע חודשים אלא בתנאים הנזכרים כמו שביארנו. "פי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם" (ישעיהו ב, ג). וכשיתבונן מי שיש לו שכל שלם לשונות התלמוד בכוונה הזאת יתבאר לו כל מה שאמרנוהו, ביאור, אין ספק בו¹⁴.

שאלות מנחות:

- ◆ האם חובת הישיבה בארץ תלויה בכך שיש יהודים בארץ? האם היא תלויה בזמנים שיש קיום מצוות התלויות בארץ? אם לא -מה העניין לגוד בארץ כשכולה מלאה גויים ואין קיום מצוות מיוחדות בה?
- ◆ מה המשמעות שרק יהודי ארץ ישראל נקראים "קהל"? מדוע הצורך ב"קהל" נאמר

הערות - ילמד ענוים דרכו

14 שאין בית מקדש. וראה גם בפירושו למשנה ראש השנה ב, ז.
דברי הרמב"ם על ארץ ישראל ודברי הרמב"ן וריה"ל במעלתה של ארץ ישראל הם שלוש זוויות של אותו עניין: האומה יכולה להוציא אל הפועל את כוחותיה רק בארץ מסוימת. הרמב"ן - מצד ההשגחה הישירה, ריה"ל - מצד הופעת הסגולה וחלות העניין האלוהי, והרמב"ם - מצד סמכות קביעת משפטי התורה שהיא סמכות של האומה ואין אומה אלא בארץ המסוימת בה.

מסלול 1: יום ב, יד סיון	מסלול 3: יום ד, יג סיון
מסלול 2: יום ג, יד סיון	מסלול 4: יום ה, יב סיון

- דווקא בפר העלם דבר של ציבור - טעות של סנהדרין? האם ניתן לומר ש"קולקטיב",
 "אומה", יש רק בארץ ישראל? מדוע?
- ✦ מדוע סמיכת חכמים להורות ולפסוק היא רק בארץ ישראל? האם ניתן לומר שהכוח
 לפסוק בתורה בא מכוח הסכמת האומה, ואומה יש רק בארץ?
- ✦ מהו "שורש האמונה" שהרמב"ם מעורר אליו?
- ✦ מדוע ההבטחה שקיום התורה לא יתבטל מעם ישראל, מביאה להבטחה שתמיד יהיו
 יהודים בארץ ישראל?
- ✦ כיצד מתפרש הפסוק באיכה: "מלכה ושריה בגויים - אין תורה"?